

Dopis prof. Pánka děkanovi FF ve věci situace na oboru historie

Praha 31.10.2001

Spectabilis

doc. RNDr. Petr Kolář, CSc.

děkan Filozofické fakulty UK

nám. Jana Palacha 2

116 38 Praha 1

-----Vážený pane děkane, jelikož nemám ve zvyku podepisovat kolektivní prohlášení a nerad používám příliš silných slov, která padají v souvislosti se současnou situací historických pracovišť na Filozofické fakultě UK, obracím se tímto dopisem přímo na Vás. Zároveň dávám své stanovisko na vědomí také Jeho Magnificenci panu rektorovi, panu prorektorovi pro vědu a výzkum a řediteli Ústavu českých dějin FFUK, na němž působí jako asistentka Mgr. Marie Koldinská, která se nyní stává předmětem sporu a jež shodou okolností zpracovávala svou doktorskou práci pod mým vedením.

Vzhledem k tomu, že okolnosti nynějšího sporu se již staly ve fakultní a do jisté míry i v univerzitní veřejnosti známým problémem, nebudu zde hromadit faktografii a dovolím si pouze vyjádřit své osobní stanovisko jako učitel, jako člověk, který se po tři roky snažil prospět zájmům univerzity v prorektorské službě a konečně i jako historik, který se dlouhá léta zabývá dějinami mocenských mechanismů ve společnosti. Pro úsporu místa a Vašeho času předkládám své stanovisko v podobě několika stručných tezí.

2. Dílčí problémy (včetně personálních), které se nyní stávají předmětem veřejné rozpravy, jsou součástí dlouhodobé krize Filozofické fakulty UK, která vznikla ještě před nástupem nynějšího vedení FFUK. Jestliže je dnes hledána vina současného vedení, pak by měla být

nalézána v kontextu delšího vývoje. Domnívám se ovšem, že současné vedení FFUK vyhrotilo krizi tím, že k jejímu řešení zvolilo neadekvátní mocenské prostředky a nedostatečně průhlednou personální politiku, což obojí – bohužel – neodpovídá povaze demokraticky spravovaného univerzitního pracoviště.

3. Necitlivý postoj k některým starším pracovníkům FFUK lze jistě pokládat za neuvážené poškozování prestiže fakulty. Přesto však pro ni není zdaleka takovým nebezpečím jako tvrdý administrativní tlak na příslušníky nejmladší generace. Lze uvítat snahu děkana FFUK a jeho kolegia o zavedení pořádku do studijních povinností doktorandů, nikoli však administrativní vymáhání jejich loajality. Neboť sponse, kterou se každý z nás zavazuje ke korektnímu vztahu vůči univerzitě a jejím představitelům, není příslibem myšlenkové závislosti níže postavených členů univerzitní obce na univerzitních hodnostářích (popřípadě závazkem povinné mlčenlivosti tam, kde se svými nadřízenými nesouhlasíme), nýbrž je slibem, že každý z nás bude dbát o dobro univerzity jakožto svobodného akademického prostoru – což samozřejmě platí i pro děkana kterékoli fakulty a pro členy jeho kolegia. Právě proto se stává tak vážnou situace, kdy je zastávání odlišných názorů interpretováno vedením fakulty jako projev neloajality. Přitom by byl namíste spíše důraz na to, jak nositel jakýchkoli názorů projevuje svou loajalitu vůči fakultě a univerzitě, vůči vědě a vzdělávání studentů svými vědeckými a pedagogickými výkony. Jinými slovy – loajalitu vůči fakultě by bylo žádoucí definovat na základě vztahu každého člena fakultní obce k poslání této fakulty, nikoli k tomu, kdo na základě volby pro tempore zastává některý fakultní úřad.
4. Zmíněný problém se týká řady mladých pracovníků, zejména doktorandů a asistentů FFUK. Tito lidé jsou placeni tak špatně, že nutně svými vedlejšími činnostmi „sponzorují“ své vlastní působení na fakultě. Také z této – ovšemže

pochopitelné – neschopnosti fakulty zajistit jim důstojné živobytí vyplývá větší myšlenková samostatnost těch, kteří si dokáží přivyknout jinde a na fakultě zůstávají proto, že mají rádi svůj obor i své studenty a že jsou ochotni i za bídnych hmotných okolností věnovat vědecké a pedagogické práci všechny své síly. Tito mladí lidé učinili obtížnou volbu v převážně jinak orientované společnosti a díky tomu se stali hlavní nadějí na vzestup badatelství a vzdělanosti v našich humanitních oborech. Očekávat od nich myšlenkovou závislost na „(špatně platící) vrchnosti“ se mi jeví jako od základu mylná kalkulace.

5. V posledních dnech se soustřeďuje pozornost k Mgr. Marii Koldinské. Nemluvím o ní proto, že svou diplomovou i doktorskou práci připravovala pod mým vedením, a už vůbec ne ve snaze nekriticky ji vynášet nad jiné. Tuto třicetiletou historičku jsem poznal nejprve jako středoškolskou zájemkyni o studium dějepisu a poté jsem měl příležitost sledovat celý její další vývoj. Víím tedy leccos o světlech, ale i o stínech. V každém případě si však dovoluji prohlásit, že jde o historičku velmi nadanou, už v prvních letech profesionální dráhy prokazující schopnost vlastního pohledu na problémy oboru, navíc obdařenou značným literárním talentem. A co víc, vybavenou zaujetím pro výuku a práci se studenty. Jistě ne každý sdílí názory Mgr. Koldinské, zajisté se mohou lišit postoje ke způsobu její veřejné prezentace, ne každý by volil stejná slova při vyjadřování vlastních názorů v tisku. Avšak tato mladá žena se projevila jako velmi dobře disponovaná učitelka a badatelka, která by mohla okamžitě a bez jakýchkoli problémů (nemluvě o ostatní její bibliografii) obhájit již vydanou knihu Každodennost renesančního aristokrata (Praha 2001) a získat za ni doktorský titul. Jestliže je nyní Mgr. Koldinská krátce před oficiálním odevzdáním další monografie jakožto doktorské disertace stavěna před problémem neprodloužení pracovní smlouvy na místo

asistentky, vzniká skutečně naléhavá otázka, zda si může FFUK dovolit takto hazardovat s talenty a s lidmi, kteří chtějí pro vědu a univerzitu pracovat i za mimořádně svízelných finančních podmínek.

6. Reakce řady mladých historiků na postup vedení FFUK vůči Mgr. Koldinské signalizuje, že se dlouhodobá krize fakulty dostala do nového stadia. Jestliže se do konkursů odmítají hlásit velmi dobří historici mladé a střední generace, patrně nevyjadřují jen osobní solidaritu s jednou ohroženou kolegyní, nýbrž zásadní nespokojenost s postupem vedení fakulty vůči zaměstnancům FFUK. Lze si jistě představit, že s využitím všech administrativních nástrojů by snad bylo možno tento odpor potlačit a na místa historiků propuštěných nebo neochotných ke spolupráci za nynějších podmínek dosadit ty zájemce, kteří budou v dané chvíli současnému vedení FFUK vyhovovat. Takové řešení bych však pokládal za velmi nešťastné – nejen proto, že by na veřejnosti (a ta se o vnitřních poměrech na FFUK nepochybně dozví) srazilo vážnost FFUK a jejího vedení na nevšedně nízkou úroveň. Ještě horším důsledkem takové politiky by bylo vyhrocení nesmiřitelného postoje dvou částí (přetrvávajících a potenciálních) pracovníků FFUK. Není pochyb o tom, že tak dalekosáhle chybné rozhodnutí by bylo možno udržet pouze do konce tohoto nebo v krajním případě příštího volebního období vedení fakulty. Patnáct, popřípadě jedenapadesát měsíců jakožto maximální doba, po níž by bylo lze udržet režim slepé poslušnosti lidí oddaných nynějšímu vedení FFUK, to je ovšem doba velmi krátká. Pravděpodobnější je však jiná varianta – že by totiž další vyhrocování poměrů na fakultě a nezbytně následující vnější tlaky způsobily pád nynějšího vedení podstatně dříve. Pokud jsou již nyní tvrdé zásahy děkana FFUK veřejně interpretovány jako jeho msta za veřejně projevenou kritiku, lze se právem obávat toho, že princip msty by se projevil i po pádu nynějšího vedení. Jak devastující důsledky by to

mělo pro fakultu a v širším smyslu i pro české vysoké školství, si lze snadno představit.

7. Současné vedení FFUK může využít k dočasnému posílení svých pozic ještě jednoho administrativního nástroje, totiž účelově pojaté vnitřní restrukturalizace fakulty. Nerovnoměrná podpora různých ústavů a seminářů na FFUK nasvědčuje tomu, že by se k takové restrukturalizaci mohlo schylovat. Již se veřejně ozvaly obavy ze „zglajchšaltování“ fakultní historiografie tím, že by byly dva oslabené ústavy (Ústav českých dějin a Ústav hospodářských a sociálních dějin) pohlceny preferovaným Ústavem světových dějin FFUK. Někteří odpůrci Ústavu světových dějin v této souvislosti tvrdí, že vědecká práce v tomto ústavu je metodicky nicotná a bezvýznamná. Nesdílím tento názor, naopak oceňuji práci některých pracovníků Ústavu světových dějin FFUK a jejich snahu o tematické rozšíření české dějepisné práce; navíc jsem v době své prorektorské činnosti poznal i její kladný ohlas v zahraničí. Podstata problému spočívá jinde: vědecká a pedagogická činnost Ústavu světových dějin FFUK totiž představuje pouze jeden z řady možných přístupů k historiografii, který nemůže věcně nahradit, ani oprávněně vytlačit přístupy jiné. Metodologická pluralita v oboru historiografie je právě na FFUK – přes všechny nynější nesnáze – šťastně institucionálně vyvážena činností tří historických ústavů, což dodává tomuto oboru na Univerzitě Karlově v porovnání s ostatními vysokými školami v České republice osobitý a významně obohacující rys. Rozvíjet tuto pluralitu je v nejvyšším zájmu historiografie jakožto vědecké disciplíny, i když to snad někdy přináší vedení fakulty komplikace v organizaci výuky. Kdo se však rozhodl řídit tak významnou institucí, jakou je FFUK, nemůže dávat přednost jednoduchosti na úkor hodnotného rozvoje této instituce a kvalitního plnění jejích úkolů. Nedomyšlená, mocensky prosazená unifikace tří historických ústavů by byla velmi vážnou chybou, kterou by příští vedení FFUK

jen se značnými obtížemi napravovalo.

8. Vážený pane děkane, ač mohu předpokládat, že v souvislosti s mým dopisem se k Vaším uším opět donesou výroky o „temných silách z Akademie“, ujišťuji Vás, že jsem psal tento dopis výlučně za svou osobu a že jsem vycházel z upřímného zájmu o dobro Filozofické fakulty i celé Univerzity Karlovy. Byl bych velmi rád, kdyby se Vám podařilo nynější krizi pozitivně vyřešit a kdyby bylo možné předejít hrozícímu vážnému otřesu prestiže a úrovně FFUK. Jako historik myslím i na to, jak bude za nějaký čas hodnocena naše doba a naše kroky, bych Vám přál, aby léta, po něž je Vám svěřena správa naší bezmála sedmisetleté fakulty, mohla být v konečném počtu oceněna jako prospěšná a důstojně zvládnutá.

S pozdravem(Jaroslav Pánek)
